

Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Freningen Vannverk AS/vannuttak fra Freningen		
Fylke/kommune:	Oppland/Nord-Aurdal		
Ansvarlig:	Rune Flatby	Sign.:	
Saksbehandler:	Ingrid Haug	Sign.:	
Dato:	09.07.2002		
Vår ref.:	NVE 200108315-29	KTV:	44/2002
Sendes til:	Alle som har uttalt seg til søknaden		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Freningen Vannverk AS - Søknad om konsesjon til vannuttak fra Freningen

Innhold

Søknaden	1
Høringsuttalelser.....	6
Nord-Aurdal kommune	6
Fylkesmannen i Oppland.....	7
Oppland Fylkeskommune.....	7
Adv. Georg Scheel på vegne av Freningveien Vel.....	8
Gunnar Mandt.....	9
Per Graff-Wang	10
Inger Marie og Nils J. Sejersted	12
Bjørn Hanssen og Kari Heftye Skollerud	14
Ragnhild Münter Rolfsen	15
Søkers kommentarer til høringsuttalelsene.....	17
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVEs) merknader.....	23
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVEs) vurdering og konklusjon.....	24

Søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Freningen Vannverk AS datert 26.11.2001:

"1. Generelt. Oppsummering

Freningen Vannverk AS søker det med dette om konsesjon etter vassdragslovens § 8, jf. § 10 til gjennomføring av vassdragstiltak som nærmere beskrevet i søknaden med vedlegg.

Tiltaket omfatter uttak av vann til vannverk som nærmere beskrevet. Uttaket, som er beregnet til maksimalt 120.000 m³ pr år, er tenkt gjennomført uten noen annen regulering enn

nedtapping i perioder med større forbruk enn tilsiget. Nedtappingen er beregnet til inntil 31 cm på vinterstid og inntil 11 cm om sommeren. Med tillegg for sikkerhetsmargin på grunn av noe usikkert beregningsgrunnlag søkes det om konsesjon for nedtapping inntil 45 cm på vinterstid og inntil 15 cm på sommerstid. Nedtappingen er regnet fra ordinær lavvannstand bestemt av terskelen ved utløpet, som vil bli tilbakeført til opprinnelig nivå og stand etter at den for noen år siden ble senket for å få vann til Danebu i en tørr periode. Danebu, som nå tar vann fra utløpsbekken vil framtidig bli forsynt fra det nye vannverket.

2. Bakgrunn/innledning

For å etablere sikker vannforsyning til eksisterende og planlagt hytte- og fritidsbebyggelse samt andre turistanlegg på Aurdalsåsen i Nord-Aurdal kommune er det foreslått å utnytte innsjøen Freningen som kilde.

Etter forespørsel til NVE fra Hjeltnes COWI AS (vannverkets konsulent) i brev av 20.06.2001 er det i svarbrev fra NVE av 09.08.2001 konkludert med at tiltaket krever konsesjon etter vannressurslovens § 8, jf. § 10

Freningen er foreslått som vannkilde etter grundig vurdering av alternative løsninger. Disse forholdene er nærmere beskrevet i Vedlegg 1.

Oppsummert er bakgrunnen som følger:

Det er bygget ut, og er planer om flere hyttefelt i Aurdalsåsen. Det er idag ikke noe godkjent, felles vannverk for vannforsyning til dette området, kun enkeltanlegg, som ikke har muligheter for å bli godkjent. Det er derfor nødvendig å etablere nytt vannverk.

Hovedplan vannforsyning for Nord-Aurdal kommune fra 1996 utpeker 3 mulige løsninger for vannforsyningen til Aurdalsåsen:

- Fjellbrønner
- Freningen
- Vann levert fra vannverket ved Aurdal

Løsmassebrønner var undersøkt tidligere, og ga mye vann, men med svært høyt innhold av jern og mangan. Forsyning basert på fjellbrønner ville kreve anslagsvis 40-70 brønner og omfattende ulemper og kostnader forbundet med å sikre tilsigsområdene. Forsyning fra vannverket i Aurdal ville kreve 5-10 pumpestasjoner underveis, betydelig bassengkapasitet og medføre betydelig sårbarhet ved ledningsbrudd og/eller strømstans.

Alt i alt ble det konkludert med at Freningen var gunstigst som kilde selv om den ikke er ideell. Negative forhold ved Freningen er at den er grunn, at det vil bli behov for restriksjoner på aktiviteten i nedslagsfeltet og at nedslagsfeltet er forholdsvis lite slik at kapasiteten er begrenset. Vannkvaliteten er bra, og det blir i første omgang behov for bare enkel behandling, men det legges tilrette for mer omfattende behandling hvis nødvendig.

3. Opplysninger

3.1 Om området

Det vises til vedlagte kart i målestokk 1:50.000 og 1:5.000 (nedfotografert til 1:10.000) som viser områdets beliggenhet og de berørte områdene, se Vedlegg 2. I vedlegg 2 er det også gjengitt dybdekart for Freningen samt tegning som viser inntaksledningene.

Nedbørfeltet til Freningen er ca 1,1 km², hvorav sjøen utgjør 0,13 km². Nedslagsfeltgrense er vist på kart 1:5.000 i vedlegg 2.

Berørt vassdrag er innsjøen Freningen og Freningsbekken fra Freningen til Ravangstjernet og videre nedover med avtagende effekt. I perioder med stor vannføring går i dag trolig noe vann også i bekken mot Damtjernet.

3.2 Om anlegget og inngrepene

Anlegget vil bli gjennomført av Freningen Vannverk AS. Dette eies av diverse utbyggere i området med Nord-Aurdal kommune som medinteressent. Det er inngått avtale mellom utbyggerne og kommunen. Avtalen regulerer bl.a. ansvarsforhold, og fastsetter at kommunen skal overta anleggene med tilhørende grunn og rettigheter etter 10 år fra ferdigstilling.

Vann bli tatt ut via inntaksledninger i vestre ende av vannet, se oversiktsplan, Vedlegg 2.

Uttatt vann kommer igjen som spillvann, som føres i lukket ledning til kommunens renseanlegg nede i dalen.

Tekniske anlegg vil bli inntaksledningene, som blir ført ut som vist på tegning 206, vedlegg 2, samt at den opprinnelige terskelen ved utløpet av Freningen vil bli gjenopprettet. Terskelen ble gravd ut noe i en tørkeperiode for 5-6 år siden for at en skulle klare å levere vann til Danebu, som i dag har vanninntak i utløpsbekken rett nedstrøms Freningen. Danebu vil framtidig bli forsynt fra det nye vannverket.

Terskelen vil ved gjenopprettelsen bli utført i naturlige masser, og slik at opprinnelig normalvannstand blir beholdt. Dette er ca 20-25 cm høyere enn i dag.

3.3 Om vannføring og vannuttak

Det er ikke gjennomført målinger av avrenningen fra Freningen. Etterfølgende er derfor basert på sammenligning med målte avrenningsdata for sammenlignbart felt.

Det er innhentet data fra NVE for det som er vurdert som mest representativt vannmerke som grunnlag for hydrologiske beregninger. Som mest representativt vannmerke er det benyttet 12.207 Vinde-elv som har følgende data:

Nedbørfelt: 267,8 km²
Vannmerkets høyde 560 moh

Data fra Vinde-elv skalert til Freningen gir følgende data for perioden 1960-99 (med avbrudd pga manglende observasjoner 1978-81):

Midlere årsavrenning: Spesifikk avrenning = 15,6 l/s/km²
Freningen = 17,1 l/s = 540.000 m³/år

NVE's isohydatkart angir spesifikk avrenning for området til ca 13-14 l/s/km². Med 13,5 l/s/km² blir årlig avrenning 468.000 m³. Dette er ca 3,4 ganger den vannmengden det søkes om å ta ut.

Gjennomsnittlig og laveste månedlig middelavrenning basert på data fra Vinde-elv:

Mnd	Middelavrenning, l/s	
	Gjennomsnittlig	Laveste
Jan	3,1	1,2

Feb	2,6	0,8
Mar	2,3	0,6
April	5,8	2,3
Mai	79,0	36,1
Jun	38,0	10,2
Jul	16,1	2,1
Aug	14,5	1,2
Sept	14,2	0,7
Okt	17,0	2,9
Nov	8,1	2,9
Des	4,4	1,8

Alminnelig lavvannføring (midlere minstevannføring)

Det er innhentet og bearbeidet bare månedsverdier, og lavvannføring vil uansett bli usikker på et såpass lite felt. Det regnes med at lavvannføringen i dag er ned mot null.

Planlagt vannuttak i hver av årets måneder er som følger:

Vedlegg 3 viser grunnlaget og resultatene i detalj. Oppsummert er tallene som følger:

"Stor utbygging" med 1300 hytter og 500 senger på Danebu gir årlig vannforbruk på:

Hytter: $1300 \text{ stk} \times 0,23 \text{ m}^3/\text{stk}/\text{d} \times 365 \text{ d} = 109.100 \text{ m}^3$

Danebu: $500 \text{ senger} \times 0,15 \text{ m}^3/\text{seng} \times 40\% \times 365 = 10.900 \text{ m}^3$

Sum $120.000 \text{ m}^3/\text{år}$

Fordelt pr. mnd vurderes forbruket til mellom 8.600 m³ og 12.900 m³. Fordelingen er nærmere vist i vedlegg 3.

Maksimalt døgnforbruk settes som før til:

Hytter: $1300 \text{ stk} \times 0,8 \text{ m}^3/\text{stk}/\text{d} = 1040 \text{ m}^3/\text{d}$

Danebu: $500 \times 0,3 = 150 \text{ m}^3/\text{d}$

Sum $1190 \text{ m}^3/\text{d} \approx 1200 \text{ m}^3/\text{d}$

Maksdøgnforbruket blir dimensjonerende for tekniske anlegg, ikke for kilden.

Det er gjennomført detaljerte beregninger som viser nedtappingen mnd. for mnd. for feltet og det uttaket som er beregnet. Disse beregningene er vist i vedlegg 3. Maksimal nedtapping er altså beregnet til 31cm om vinteren og 11 cm om sommeren. Nedtappingen på vinteren vil alltid bli helt fylt opp igjen ved snøsmeltingen i mai.

Overføringen av data fra annet felt som er større og delvis ligger noe lavere medfører muligheter for noe avvik i forhold til beregningene. Dette i tillegg til at mindre deler av sjøen kan bunnfryse om vinteren, gjør at det er behov for en viss sikkerhetsmargin.

Inklusive tillegg for å dekke usikkerheter i beregningsgrunnlaget, søkes det derfor om tillatelse til nedtapping på inntil 45 cm om vinteren og inntil 15 cm om sommeren.

Nedtappingen regnes fra ordinær lavvannstand, dvs nivået på terskelen ved utløpet. Terskelen vil som nevnt bli tilbakeført til opprinnelig nivå etter å ha vært senket noe (ca 20-25 cm) i de siste ca 6-7 årene. Nivå på terskel vil bli kt 1033,95. Laveste vannstand på vinteren blir da kt

1033,50 og på sommeren 1033,80. (1033,80 er til orientering bare 5 cm lavere enn vannstanden var 16.11.01.) Normalvannstand vil bli ca kt 1034,05. Flomvannstand er beregnet til ca kt 1034,3 med bredde på utløpet på ca 1,5 m og flomvannføring på ca 500 l/s.

Minstevannføring:

I perioder med liten avrenning er det liten eller ingen vannføring ut fra Freningen i dag. Det foreligger ingen registrering av dette, men det er rimelig klart at så sent som 1995/-96 ville bekken vært tørr dersom en ikke hadde gravd ut ved utløpet (for å få vann til Danebu).

3.4 Om skader/ulemper

3.4.1. Miljømessige forhold

Det er gjennomført en vurdering av miljømessige forhold, se vedlegg 4.

- Oppsummert sier vurderingen (utarbeidet av Svein Granli) at:
- utløpsbekken har allerede tidligere tapt sin verdi som gyteområde for ørret. Det blir med ujevne mellomrom satt ut settefisk av ørret i Freningen, sist for ca 3 år siden
- for friluftsliv og ferdsel vil reguleringen ikke ha betydning (klausuleringen som strengt tatt allerede er innført for å sikre vannkvaliteten vil få visse, begrensede konsekvenser)
- reguleringen vil ikke påvirke kjente leveområder av betydning for pattedyr eller fugler
- det er ikke kjent at det finnes spesielt sårbare naturtyper, plante- eller dyrearter som berøres av tiltaket
- mindre oppdemming eller nedtapping som en snakker om vil ut fra miljøfaglig vurdering ikke få store konsekvenser.

3.4.2 Forhold til rettighetshavere:

Det er ingen utnyttelse av vannet for kraftproduksjon eller tilsvarende art i dag, og trolig ingen mulighet for det framtidig heller. Det er ingen regulering av vassdraget ned til hovedvassdraget (Begna) i dag.

En kan heller ikke se at det er andre forhold utover de som er omtalt i den miljømessige vurderingen som er relevante (fiske, jakt etc.)

Rettighetshavere (eiendommer som grenser til vannet) er etter hva som framgår av kart gårds- og bruksnummer som følger:

93/02: Inger Karin Oppheim, 2910 Aurdal

93/03: Sverre Oppheimsbakken, 2910Aurdal

93/07: Odd Marius Bråten, 2910 Aurdal

93/45: Per Graff Wang, Tennisveien 40, 777 Oslo

94/01: Erling Arthur Ruud, Bulken, 5700 Voss

94/02: Bjarne Ruud, 2910 Aurdal

95/14: Edvard Hiorthøy, Overlege Kindts gt. 25, 7052 Trondheim

"""""" : Kirsten Helene Ringvold, Rosenborggt. 22, 356 Oslo

I tillegg til grunneiere, er bl.a hytteeiere brukere av området. De nærmeste til Freningen er organisert i "Freningvegen Velforening" Styrets leder er Georg Peterson, Løkkaskogen 20b, 0773 OSLO.

3.4.3 Regulering av aktiviteten i nedslagsfeltet (klausulering)

Det er til orientering foreslått et sett klausuleringsbestemmelser, som er diskutert med Næringsmiddeltilsyn og Kommunelege. Bestemmelsene er gjengitt i vedlegg 5.

3.4.4 Øvrige forhold

En kjenner ikke til faste kulturminner i området.

Jord- og skogsmark blir ikke berørt av tiltaket utover de forhold som følger av klausuleringen av nedslagsfeltet. Dette vil bli ivaretatt gjennom behandlingen av klausuleringssaken.

I den grad det blir endrede vannføringer blir de redusert, dvs ingen øket fare for flom- eller erosjonsskader.

En ser ikke at det er behov for avbøtende tiltak som følge av vannuttaket.

4. Vedlegg til søknaden

Følgende dokumenter er vedlagt, og inngår som en del av søknaden:

Vedlegg 1 Notat datert 02.10.01 Frenningen Vannverk AS. Bakgrunn/historie

Vedlegg 2 Diverse kart

Vedlegg 2.1 Kart 1:50.000

Vedlegg 2.2 Kart 1: 5.000 med nedslagsfel (nedfotografert til 1:10.000)

Vedlegg 2.3 Dybdekart Freningen

Vedlegg 2.4 Tegning 206 som viser inntaksledningene

Vedlegg 3 Notat datert 20.09.01 Frenningen vannverk AS. Beregning av vannforbruk og nedtapping

Vedlegg 4 Notat datert 24.10.01 Miljøfaglig vurdering. Utarbeidet av Svein Granli

Vedlegg 5 Notat sist datert 10.07.01 Klausulering av nedslagsfeltet"

Høringsuttalelser

Søknaden har vært kunngjort i to lokale aviser og lagt ut til offentlig ettersyn i Nord-Aurdal kommune. Videre er søknaden sendt på høring til Nord-Aurdal kommune, Fylkesmannen i Oppland, Oppland Fylkeskommune og Freningvegen velforening. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Nord-Aurdal kommune uttaler i brev av 23.01.02:

"Det vises til "søknad om konsesjon til vannuttak fra Freningen i Nord-Aurdal kommune, Oppland". Den utarbeide planen er samsvar med kommunens hovedplan for vannforsyning fra 1996. Det ble i den forbindelse konkludert med følgende:

"Ut fra de opplysninger som en har tilgjengelig anbefales at en i det videre arbeide legger Freningen til grunn som fremtidige vannkilde. Freningen er ingen ideell vannkilde, men med

et tilfredsstillende opplegg for vannbehandling og sikring av vannkilden vil anlegget gi en tilfredsstillende forsyning".

Planutvalget drøftet søknaden i møtet den 17.01.2002. Utvalget hadde ingen merknader til den fremlagte søknad."

Fylkesmannen i Oppland uttaler i brev av 12.02.02:

"Viser til Deres brev av 05.12.01 med oversendelse av søknad fra Freningen vannverk om konsesjon etter vannressurslovens § 8 for uttak av vann fra Freningen i Nord-Aurdal.

Søknaden om uttak av vann fra Freningen inkluderer tillatelse til å senke innsjøen inntil 45 cm om vinteren og inntil 15 cm om sommeren. I perioder da innsjøen senkes vil vannføringen i utløpsbekken bortfalle.

Nord-Aurdal kommune har i brev av 06.07.01 opplyst at de ikke kjenner til spesielle miljøfaglige verdier i Freningen. I sin høringsuttalelse av 23.01.02 i forbindelse med konsesjonsbehandlingen anbefaler kommunen at Freningen benyttes som vannkilde.

Vi kjenner ikke til forekomster av naturverdier av nasjonal eller regional betydning som vil bli berørt av tiltaket. Det synes imidlertid klart at naturverdier av lokal betydning vil bli negativt berørt. Bla. har flere hytteeiere i området tilkjennegitt skepsis til tiltaket av hensyn til naturmiljøet og områdets rekreasjonsverdi. I de perioder vannet er senket sommerstid vil det gi en liten reguleringszone som vil kunne virke noe skjemmende. Tiltaket vil medføre periodevis tørrlegging av utløpsbekken, noe som vil utelukke denne som gytebekk for auren i innsjøen. I følge en miljøfaglig utredning som følger søknaden er gyteforholdene i bekken allerede ødelagt som følge av i et inngrep i bekken i 1995. Så langt vi kan se har nevnte inngrep ikke nødvendig tillatelse etter forskrift om tekniske fiskekultiveringstiltak og inngrep i vassdrag eller etter vassdrags lovens bestemmelser, og forholdene bør derfor her vurderes restaurert dersom det ikke gis konsesjon til det her omsøkte tiltak. Skade på aurens rekruttering bør derfor her vurderes som en av konsekvensene ved vannuttaket. Vider vil det bli forbud mot telting i området og mot allment fiske på Freningen som en konsekvens av at vannet benyttes som vannverkskilde.

Dersom det gis tillatelse etter vannressurslovens bestemmelser må tiltaket behandles av Nord-Aurdal kommune i forhold til plan- og bygningslovens bestemmelser. Det er vår vurdering at virkningene av vannuttaket og senkningen i Freningen for naturmiljø og friluftslivsinteressene i området er av lokal betydning. Vi finner det derfor naturlig at det er Nord-Aurdal kommune som lokal miljøvern- og planmyndighet som tar ansvaret for å avveie disse ulempene i forhold til nytten ved bruken av Freningen som vannkilde. Vi vil derfor ikke motsette oss at det gis tillatelse til tiltaket etter vannressurslovens bestemmelser."

Oppland Fylkeskommune uttaler i brev av 22.01.02:

"Søknaden om konsesjon gjelder vannuttak fra Freningen i Nord-Aurdal kommune. I følge søknaden er det snakk om en nedtapping på inntil 45 cm. Ut fra våre arkiv har vi ikke kjennskap til at det foreslåtte tiltaket kommer i konflikt med kulturminner. Vi vil imidlertid gjøre oppmerksom på at dersom det i forbindelse med tiltak i marka blir funnet automatisk fredete kulturminner som ikke er kjent, skal arbeidet straks stanses i den grad det berører kulturminnene eller deres sikringssoner på fem meter, jf. lov om kulturminner § 8. Melding skal snarest sendes til kulturminnemyndighetene i Oppland fylkeskommune slik at

vernemyndighetene kan gjennomføre en befaring og avklare om tiltaket kan gjennomføres og eventuelt vilkårene for dette.

Vi har også sett på de nye traseene for framtid vannledning, deres vedlegg 2. Traseen vil i stor grad følge eksisterende veg. Vi kjenner ikke til at tiltaket vil komme i konflikt med kulturminner. Vi viser for øvrig til merknadene overfor."

Adv. Georg Scheel på vegne av Freningveien Vel uttaler i brev av 29.01.02:

"Undertegnede er med i styret i Freningveien Vel, og skriver denne kommentar på vegne av styret. Freningveien Vel omfatter hyttene ved Freningen og de som forøvrig bruker Freningveien som adkomstvei.

Freningen Vannverk AS søkte i november 2001 om konsesjon for å bruke Freningen som vannreservoar. Styret i Freningveien Vel har følgende kommentarer til konsesjonssøknaden:

A. Området rundt Freningen er mye benyttet til tur- og rekreasjonsformål. De som sogner til området er redde for at de tiltak som er beskrevet i konsesjonssøknaden vil medføre ødeleggelse av naturen, i betydelig grad virke skjemmende, og frykter også at vannverket vil medføre restriksjoner på bruk av området rundt vannet.

Av særlig betydning er økningen/senkningen av vannspeilet. I konsesjonssøknaden anvises det en oppdemning på 20 - 25 cm for å komme frem til det som i konsesjonssøknaden er angitt å være "gjenopprettelse" av normal vannstand. Jeg har fått opplyst at dette ikke er korrekt, og at vannstanden i dag ikke ligger 20 - 25 cm under det som tidligere var normal vannstand. Dette kan sees ved bl.a. gammelt båthus som viser at vannstanden normalt ikke kan ha vært 20 - 25 cm høyere enn i dag.

Det anvises også i konsesjonssøknaden at i tørre perioder er det liten eller ingen vannføring ut av Freningen i dag. Dette er ikke korrekt, og Danebu har i alle år fått tilstrekkelig vannforsyning fra bekken ut fra Freningen. Det er korrekt at for ca. 6 år siden, i forbindelse med særlig lav vannstand, fant Danebu det nødvendig å (midlertidig) senke terskelen for avrenning for å sikre sin egen vannforsyning, men dette var unormalt. (Hvis Danebu stadig måtte senke terskelen ved utløpet for å sikre egen vannforsyning, ville dette medført at vannspeilet i Freningen ville vært lavere og vannreservene etterhvert mindre.)

Det er imidlertid korrekt at vannføringen i bekken ut fra vannet til tider ikke er stor. Da flere av Freningveien Vels medlemmer er godt kjente i området, stilte de seg tvilende til at vannet kunne ha tilstrekkelig kapasitet, og styret innhentet en konsekvensutredning fra VBB Samfunnsteknikk AS. Jeg vedlegger rapporten som bilag til dette brev.

Som det fremgår av rapporten, opereres det med betydelige endringer av vannstanden for å sikre vannforsyningen.

B. Det er blitt opplyst at etter at konsesjonssøknaden ble innlevert, vurderes det å øke antall hytter som vil få vann fra Freningen fra 1.300 hytter til 1.600 hytter. Det er også blitt fremhevet at man vurderer å bruke vann fra Freningen til Valdres Alpinsenter, noe som potensielt kan øke vannforbruket markert. Det virker derfor som om Freningen som vannreservoar, tatt i betraktning et begrenset nedslagsfelt, synes å være mindre velegnet for å dekke det vannforbruk man kan se i fremtiden.

C. Den endring av vannspeilet som er referert til ovenfor vil virke meget skjemmende. Freningen er grunn, og en reduksjon av vannspeilet vil medføre at store områder blir tørrlagt, med sten/gjørme godt synlig. Hvis man skulle velge å demme opp vannet, vil dette lett medføre at meget brukte stier rundt vannet vil bli ødelagt og kan også vesentlig redusere adkomsten inn til fjellet, idet alternativ fremkomstvei ikke er umiddelbart tilgjengelig (må eventuelt lages trasé).

E. Jeg forstår at hvis vannverk anlegges, vil dette medføre krav om vinterbrøytet vei opp til renseanlegget. Brøyting av veien har vært et tema i Freningveien Vel i lang tid, og hvor en stor majoritet er meget negativ til brøyting. Dette skyldes først og fremst at om vinteren går hovedskiløypen opp veien (både løypen til fjells og løype nordover i retning Kruk/Beitostølen). Hvis veien brøytes, må ny, alternativ trasé for skiløype anlegges. Videre går det vannledninger i veien fra en privat vannkilde, som ved brøyting må antas å fryse om vinteren.

F. Såvidt forstås, vil det også måtte bygges pumpehus til anlegget. Det fryktes at dette vil medføre støy, noe som igjen vil redusere områdets kvalitet som et høyt vurdert naturområde.

G. Jeg forutsetter at NVE vil foreta befarings av området på sommerstid for å kunne vurdere de ulike innsigelser som er innkommet.

Jeg er gjort kjent med en del andre uttalelser som er kommet til NVE i forbindelse med konsesjonssøknaden, og jeg går ut fra at NVE vil vurdere både de kommentarene samt kommentarene ovenfor når det tas stilling til om konsesjon skal gis, og eventuelle vilkår for konsesjonen."

Gunnar Mandt uttaler i brev av 30.01.02:

"Undertegnede har hytte i Aurdalsåsen, beliggende et par tre kilometer fra Freningen. Området rundt Freningen er et mye benyttet område for friluftsliv og er et naturlig inngangsparti til fjellområdet ovenfor hyttefeltene. Jeg er meget godt kjent i området etter å ha hatt hytte der siden 1978. Jeg mener at et eventuelt vannverk vil påvirke naturområdet på en uakseptabel måte. Dessuten har ikke Freningen tilstrekkelig tilførsel til å forsyne det antall hytter som er planlagt tilkoblet vannverket. Derfor er Freningen uegnet som vannkilde for et så stort antall som det søkes om. Det finnes andre vannkilder som fører til mindre ødeleggelse av attraktive fjellområder og som har tilstrekkelig kapasitet.

Bruksrett og naturvern.

I søknadens vedlegg med miljøfaglig vurdering, opplyses det at det allerede er forbudt å bade i Freningen; meg bekjent er dette ikke riktig. Det er ikke innført noe gyldig badeforbud, og heller ingen andre begrensninger i friluftslivet på og ved Freningen. Vannet benyttes til fiske og båtliv og det bades i vannet. På et skilt ved bredden står det riktignok "Drikkevann, Aurdal Vel ". Men et slikt uautorisert skilt kan ikke taes til inntekt for badeforbud. Søkerne anfører selv nederst på side 3 i søknaden at Freningen ikke er ideell vannkilde fordi den er for grunn.

Miljøkonsekvensene ved et evt. vannverk i Freningen blir bagatellisert i søknaden. Freningen og området rundt er et enestående verdifullt naturområde i Aurdalsåsen. Vannverksplanene oppleves av mange hytte-eiere som en vandalisering av et fiellvann i vårt nærrområde. Dette viser seg bl.a. ved at det i de siste månedene har vært flere innlegg i avisa Valdres mot disse planene. Min konklusjon er at det ikke bør gis konsesjon."

Per Graff-Wang uttaler i brev av 02.02.02:

"Det vises til søknad fra Freningen Vannverk AS av 26.11. 2001 som søker konsesjon til uttak av vann for å kunne forsyne Danebu pluss vel 400 hytter med vann og som senere skal kunne utvides til 1.300 hytter. Dette er beregnet til maksimalt 120.000 m³ pr. år uten noen annen regulering enn nedtapping i perioder med større forbruk enn tilsiget. Nedtappingen er beregnet til inntil 31 cm vinterstid og inntil 11 cm om sommeren. Med tillegg for sikkerhetsmargin på grunn av usikkert beregningsgrunnlag søkes det om konsesjon for nedtrapping inntil 45 cm vinterstid og 15 cm om sommeren. Videre opplyses det at nedtappingen er regnet fra ordinær lavvannstand bestemt etter terskelen ved utløpet som vil bli tilbakeført til opprinnelig nivå og stand etter at den for noen år siden ble senket 20-25 cm for å få vann til Danebu i en tørr periode.

Det er i konsesjonssøknaden opplyst at andre alternativer har vært vurdert. Mest aktuelt har vært vann fra Aurdalsfjorden. Den vesentligste motforestilling i vurderingen av Aurdalsfjorden som vannkilde har vært kostnadene.

Undertegnede, som er grunneier ved Freningen, har hatt hytte der siden 1954 med en strandlinje mot vannet på ca. 125 meter.

Jeg vil henstille til NVE om at det ikke gis konsesjon ut fra følgende forhold:

"Vannbasseng"

Freningen, som i dag bare forsyner Danebu og ca. 20 hytter med vann, er et lite vann med et relativt begrenset vannbasseng. Vannet har en overflate på 0,13 km², en dybde varierende mellom 1,0 og 4,5 meter og med et gjennomsnitt på ca. 1,5 meter. Det medfører ikke riktighet at nåværende vannstad er 20-25 cm lavere enn ordinær vannstand. Undertegnede ferierer jevnlig hver sommer på hytta ved Freningen og konstaterte sist sommer at vannstanden var normal.

Nedbørsfelt

Det er opplyst at nedbørsfeltet for Freningen utgjør 1,1 km². I søknaden sammenlignes avrenningen fra Freningen med data fra Vinde-elv i Øste Slidre. Dette mener jeg er useriøst. For det første har Vinde-elv et nedbørsfelt på 267,8 km² og for det andre ligger Vinde-elv på 560 m.o.h. mens Freningen ligger på 1.000 m.o.h.. Et tredje moment er at de klimatiske forholdene varierer stort i et forholdsvis begrenset området. Jeg vil hevde at den gjennomsnittlige årlige nedbør i området rundt Aurdalsåsen er betydelig lavere enn for eksempel opp mot Beito. Dette har jeg kunnet konstatere i.f.m med Beitosprinten som arrangeres ultimo november hvert år. På denne tiden er det langt mindre sne i Aurdalsåsen enn på Beito. Lite nedbør medfører flere "solskinndager" noe som jeg mener må være en av årsakene til den høye skoggrensen i området, faktisk en av de høyeste skoggrensene i landet. Tilsiget fra det relativt lille nedslagsfeltet rundt Freningen er derfor begrenset og etter min mening på ingen måte nok til å sikre vannforsyningen til Danebu og opptil 1.300 hytter som foreslått i søknaden.

Usikkerhet

Kommunen har opplyst at Freningen har vært vurdert som en av flere mulige vannkilder for Aurdalsåsen siden 1976. Til tross for dette har kommunen i hele denne perioden unnlatt å foreta målinger av avrenningen fra Freningen for å redusere usikkerheten med hensyn til kapasitet.

Vannkvalitet

Ved uttak av vann til forbruk søker man å legge råvanninntaket på dypt vann for å redusere risikoen for plutselig og uforutsett forurensning. I Freningen vil man i realiteten ta råvann fra overflaten idet vanninntaket bare vil ligge på 2,0 og 3,5 meters dyp. Det at vannet fra Freningen ikke vil ha en naturlig "første barriere" vil medføre større risiko for at smittestoffer når frem til abonnentene (for eksempel når en fugleflokk slår seg ned på vannet rett over vanninntaket). Både Næringsmiddeltilsynet og kommunelegen har da også gitt uttrykk for store betenkeligheter ved å benytte Freningen som vannkilde og påpekt den ukontrollerbare sårbarheten som det grunne vannet medfører med hensyn til forurensning. For å redusere denne risikoen har de krevet at Freningen Vannverk AS skal foreta hyppigere prøver av vannet og bygge vannverket slik at man kan gjennomføre ytterligere rensetiltak. Dette vil imidlertid medføre økte kostnader.

Rekreasjon

Området rundt Freningen er en "perle". En bygging av vannverk langs Freningvegen vil legge bånd på et viktig rekreasjonsområde i Aurdalsåsen. Freningvegen er brukt som skiløype om vinteren og danner utgangspunkt for mange av de mest benyttede og populære turene. En båndlegging vil medføre restriksjoner på mulighetene for å legge skiløyper i området med derav negativ innvirkning på natur- og friluftsliv.

Kostnader

Selv om det ikke kommer så sterkt til uttrykk i konsesjonssøknaden har både Nord-Aurdal kommune og Freningen Vannverk AS påpekt de store merkostnadene en vannforsyning fra Aurdalsfjorden vil medføre sammenlignet med Freningen som vannkilde. Jeg har imidlertid fått opplyst at det viser seg at merkostnadene ved å ta vann fra Aurdalsfjorden er beskjeden når man hensyntar erstatninger til grunneiere som følge av båndlegging av området og kostnadene en eventuell ytterligere sikring av vannkvaliteten. Etter det jeg har fått oppgitt utgjør dette i størrelsesorden 5.000 pr. hytte.

Valdres Alpinsenter

I bergningene som er foretatt er det ikke hensyntatt at snekanonene til Valdres Alpinsenter i dag får vann fra Lomstjednet som har sin vanntilførsel fra Freningen. Det foreligger planer om en betydelig utbygging av Valdres Alpinsenter hvilket vil medføre behov for ytterligere vannmengder til snekanonene. Det er lite sannsynlig at Lomstjednet da vil være tilstrekkelig og Valdres Alpinsenter vil da må finne andre vannkilder. Dersom man hadde valgt Aurdalsfjorden som vannkilde og ikke Freningen ville vannkapasiteten til Valdres Alpinsenter være sikret.

Som det fremgår over er det mye som taler for at konsesjon ikke bør gis. Usikkerheten er stor og kortsiktige vurderinger som hensyntar økonomiske interesser for å sikre rask utbygging i Aurdalsåsen må ikke gå på bekostning av en løsning med vanntilførsel fra Aurdalsfjorden som vil sikre en trygg, langsiktig vanntilførsel som også hensyntar de miljømessige- så vel som de næringsmessige interesser i området. At usikkerheten er stor og den søkte løsning på ingen måte ideell hos utbygger, grunneiere så vel som hos politikere/næringsdrivende fremgår både av side 3 i konsesjonssøknaden og i vedlagte artikler fra avisen Valdres av 24.8. og 13.9.2001.

På ovennevnte bakgrunn vil jeg anmode om at konsesjon ikke gis.

Subsidiært vil jeg anmode om at konsesjonen ikke blir behandlet før NVE har foretatt en befaring i området og også målt avrenningen fra Fræningen over noe tid.

Dersom konsesjon gis vil jeg anmode om at;

- det blir innført krav om regelmessig måling av nedtappingen*
- det blir innført krav om erstatning fra Fræningen Vannverk/Nord Aurdal kommune dersom nedtappingen blir mer enn h.h.v. 45 og 15 cm*
- NVE krever vannverket avviklet og alle installasjoner fjernet dersom man senere finner det nødvendig å benytte andre vannkilder for vannforsyningen til Aurdalsåsen som følge av at Fræningen ikke har den nødvendige kapasitet. ”*

Inger Marie og Nils J. Sejersted uttaler i brev av 04.02.02:

” Som hytteeier på Aurdalsåsen i Nord-Aurdal kommune (gnr. 94 bnr. 84) siden 1985 og bruker av Fræningen-område i den sammenheng, tillater vi oss som en del av allmennheten å fremkomme med noen merknader til konsesjonssøknaden.

Merknadene fremsendes også på vegne av Ingeborg Topsøe, også hytteeier på Aurdalsåsen i Nord-Aurdal Kommune (gnr. 94 bnr. 90), som har gjennomgått og slutter seg til nærværende merknader.

Konsesjonssøknaden gjelder tillatelse etter vannressursloven av 24.11.2000 nr- 82 § 8 om at ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget.

Fræningen er et relativt lite fjellvann som ligger i høyfjellsområde 1034 meter over havet. Fjellvannet og det tilliggende område som utgjør nedslagsfeltet - og som omfattes av konsesjonssøknaden - ligger helt sentralt i det relativt begrensede høyfjellsområde som tjener allmenheten - hytteierene inklusive - som sogner til området. Fræningen ligger ved inngangen til området, og det er betydelig trafikk ved vannet både sommer og vinterstid.

Nord-Aurdal kommune - som er aktivt med i Fræningen Vannverk AS - har satset bevisst på en omfattende hytteutbygging i området, og åpner for stadig nye hyttefelter.

I konsesjonssøknaden mangler etter vår oppfatning den totalvurdering av alle sider ved saken som burde vært en selvfølge. I konsesjonssøknaden pekes det på at et vannverk i Fræningen ikke er ideelt. Etter vår oppfatning kan ikke Nord-Aurdal kommune på den ene side erklære det område som sogner til Fræningen som et satsningsfelt for hytteutbygging og åpne for hyttefelt etter hyttefelt (i tillegg til den betydelige mengde hytter som allerede er tillatt bygget), og så på den annen side - såvidt vi kan se av rent økonomiske grunner - legge opp til et vannverk som ikke er ideelt og som er knyttet seg opp til et lite fjellvann som nettopp er en del av den begrensede fjellheim som både eksisterende hyttebebyggelse og ny hytteutbygging - og den interesserte allmenhet forøvrig - baserer seg på.

Konsesjonssøknaden tar utgangspunkt i at begrensingen i allmenhetens bruk av området ikke blir spesielt berørt. Dette er etter vår oppfatning uriktig. Bruken på sommerstid blir begrenset. Fiskemuligheten faller bort. Bademulighetene, ikke bare i Fræningen, men også i de øvrige tjern som berøres, faller bort. I sistnevnte sammenheng kan det ikke være et argument at det anføres at bademulighetene i Fræningen allerede er begrenset grunnet vannforsyningen til

Danebu - dette faller på sin egen urimelighet når det er på det rene at Danebu fremover må sikres annen vannforsyning enn den som i dag benyttes. Status quo er ikke noe alternativ.

På vinterstid er Fræningen et sentralt utgangspunkt for ferdsel innover i fjellet, med stor trafikk som vil måtte holdes under oppsikt.

Den omfattende hytteutbygging må føre til øket og stadig økende generelt press på Fræningen-området, og dette forhold - fremtiden - er ikke berørt i konsesjonssøknaden. Det er heller ikke drøftet hva som vil skje dersom det viser seg at de nå planlagte restriksjonstiltak ikke er tilstrekkelige til å sikre Fræningen som vannkilde; dersom man f.eks. ikke klarer å holde planlagt renhetsnivå på vannet, eller dersom annen myndighet pålegger Nord-Aurdal kommune ytterligere restriksjonstiltak - noe som nettopp kan bli konsekvensen dersom trafikken over og rundt Fræningen bare øker og øker.

Helheten - Fræningen som ikke-ideell vannkilde, økende hytteutbygging og større trafikk, og fremtiden generelt - er ikke vurdert verken i konsesjonssøknaden eller av Nord-Aurdal kommune for øvrig i annen sammenheng. Det virker som om man ønsker av rent økonomiske og kortsiktige grunner å gå for en ikke-ideell løsning som ikke kan reverseres, uten å ha vurdert den langsiktige virkning og hva det vil bety for allmenheten dersom Fræningen-området kanskje om noen tid må stenges helt. Naturens balanse rundt Fræningen er sårbar - området er lite.

Det understrekes at i Ot.prp. nr. 39 (1998-99) i kommentarene til § 8 på 327, 2. spalte fastslås at "at allmenne interesser" må tolkes vid". Og det er nettopp allmenne interesser i vid forstand denne sak dreier seg om - allmenheten har krav på en vid interesseavveining - også fremtidsrettet - når et sentralt fjellområde skal underlegges restriksjoner.

Det pekes også på at i Ot.prp. nr. 39 (1998-99) er det på s. 343 2. spalte understreket at i konsesjonsvurderingen blir også hensyn som normalt ivaretas av andre myndigheter tillagt vekt. Ved konsesjonsvurderingen kan NVE ivareta hensyn som normalt ville tilligge Nord-Aurdal kommune.

Etter vår oppfatning burde Nord-Aurdal kommune sikre Fræningen og området rundt som en naturherlighet - ikke bare for denne generasjon, men også for generasjonene fremover, og ikke en gang for alle båndlegge området med et vannverk.

Det pekes på at Nord-Aurdal Kommune er i ferd med å nærmest å tillate "privatisert" et annet vann i nærliggende område - Ruudstøltjednet - ved å tillate hyttebygging inntil 20 meter fra strandkanten. Dette vannet ligger i Åserudvardin-feltet; et felt ikke en gang er inntegnet som hyttefelt på det kart (kartblad 2 -mot syd) som medfølger konsesjonssøknaden, til tross for at det for feltet nylig er egengodkjent en reguleringsplan på ca. 70 nye hytter. Heller ikke det felt - Valdres Alpingrend - som nå er under utbygging med ca 40 hytter er inntegnet på nevnte kart som hyttefelt, men som "Turistanlegg" (TB 4 og TB 5)

I konsesjonssøknaden (s. 2) redegjøres for alternativet - nemlig fremføring av vann levert fra vannverket i Aurdal. Det fremgår at dette - bortsett fra kostnadssiden - er et langt bedre alternativ enn det foreslåtte vannverk i Fræningen, som er beskrevet som "ikke ideelt, men akseptabelt".

I denne sammenheng vil vi peke på vannressursl. § 25 - som fastlegger kriteriene for konsesjon - bestemmer at konsesjon bare kan gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne interesser i vassdraget eller nedbørfeltet. Og i Ot.prp. nr. 39

(1998-99) s. 343 fastslås at saksbehandling må vise at fordelene er større enn ulempene. Det kreves mao. dokumentasjon av fordelene. Dette er etter vår oppfatning ikke påvist. Konesjonssøknaden omtaler bare helt perifert det mest sentrale element i vurderingen, nemlig de betydelige restriksjoner for allmennhetens tilgang til området, både nå og i et fremtidsperspektiv. I vår sak er det i realiteten ingen andre fordeler enn kortsiktig økonomisk besparelse - i det vannforsyningen langt bedre og tryggere for fremtiden - og innenfor det som må være økonomisk akseptabelt når Nord-Aurdal kommune satser på Aurdalsåsen som utbyggningsområde - kan sikres ved vann levert fra vannverket i Aurdal.

Vi anmoder om at konsesjon nektes."

Bjørn Hanssen og Kari Heftye Skollerud uttaler i brev av 13.01.02:

"Undertegnede er hytte-eiere i Aurdalsåsen. Vår hytte er beliggende et par tre kilometer fra Freningen. Området rundt Freningen er et mye benyttet område for friluftsliv og er et naturlig inngangsparti til fjellområdet ovenfor hyttefeltene. Vi er meget godt kjent i området etter å ha hatt hytte der siden 1954.

Vi mener at et eventuelt vannverk vil påvirke naturområdet på en uakseptabel måte. Dessuten har ikke Freningen tilstrekkelig avrenning til å forsyne det antall hytter som er planlagt tilkoblet vannverket. Derfor er Freningen uegnet som vannkilde for et så stort antall som det søkes om. Det finnes andre vannkilder som fører til mindre ødeleggelse av attraktive fjellområder og som har tilstrekkelig kapasitet.

Vår konklusjon er at det ikke bør gis konsesjon. I det følgende går vi nærmere inn i enkelthetene i søknaden.

Allerede innledningskapitlene på sidene 2 og 3 inneholder opplysninger som egentlig er argumenter for at Freningen ikke er egnet som drikkevannskilde. Noen opplysninger er også ukorrekte.

Vannstand.

På side 2 opplyses det at vannstanden ble senket for noen år siden og at vannstanden nå skal tilbakeføres til normalt nivå.

Det er riktig at avrenningsterskelen i bekken måtte senkes for noen år siden for å skaffe vann til Danebu en tørr sommer. Men det er ikke riktig at vannstanden er lavere nå enn den opprinnelig var. Slik vi forstår det, har den normale vannstanden blitt gjenopprettet, muligens som en naturlig prosess. Et tegn på det er den gamle stien som går langs nordbredden av Freningen og et båthus på vestsiden. Hvis vannstanden i Freningen blir hevet 25 cm. slik søknaden forutsetter, vil stien bli satt under vann og båthuset vil bli stående i vann. Slik har det aldri vært tidligere. Dette kan lett observeres langsmed strandkanten. Vi håper at NVE vil foreta en befaring til sommeren og gjøre sine egne vurderinger.

Slik søknaden er formet, innebærer den egentlig en oppdemming av Freningen. Dette skjules under betegnelsen "tilbakeføres til opprinnelig vannstand".

Vi viser her til side 4 nederst (kapitel 3.2 om anlegget og inngrepene).

Avrenning

I kapittel 3.3 Om vannføring og vannuttak fremkommer at det ikke er foretatt målinger av avrenningen fra Freningen. Avrenningen fra Freningen er forholdsmessig beregnet med utgangspunkt i data fra Vinde-elv. Det er en dårlig sammenligning, fordi disse to vassdragene er meget forskjellige. Freningen har et nedbørfelt på 1,1 km², Vinde-elvs nedbørfelt er 267,8 km². Freningen ligger ca. 1000 meter over havet, Vindeelv ligger 560 meter over havet.

Vårt amatørskjønn sier at det ikke er holdbart å bruke avrenningstallene fra et annet vassdrag og overføre disse forholdsmessig til et annet uten å ta hensyn til en høydeforskjell på 500 meter. Man må også ta hensyn til at det ene nedbørfeltet er 200 ganger større enn det andre. Søknaden opplyser heller ikke noe om den gjennomsnittlige årlige nedbørsmengde i de to vassdragene.

Bruksrett og naturvern.

I søknadens vedlegg med miljøfaglig vurdering, opplyses det at det allerede er forbudt å bade i Freningen. Oss bekjent er dette ikke riktig. Det er ikke innført noe gyldig badeforbud, og heller ingen andre begrensninger i friluftslivet på og ved Freningen. Freningen benyttes til fiske og båtliv og det bades i vannet. På et skilt ved bredden står det riktignok "Drikkevann, Aurdal Vel". Men et slikt uautorisert skilt kan ikke taes til inntekt for badeforbud.

Søkerne anfører selv nederst på side 3 i søknaden at Freningen ikke er ideell vannkilde fordi den er for grunn.

Miljøkonsekvensene ved et evt. vannverk i Freningen blir bagatellisert i søknaden.

Freningen og området rundt er et enestående verdifullt naturområde i Aurdalsåsen. Vannverksplanene oppleves av mange hytte-eiere som en vandalisering av et fjellvann i vårt nærområde. Dette viser seg bl.a. ved at det i de siste månedene har vært flere innlegg i avisa Valdres mot disse planene."

Ragnhild Münter Rolfsen uttaler i brev av 26.01.02:

"Vår hytte ligger ved Damtjern. Vi eier også i sameie med grunneier (Weimot/ Ringvold) det båtnaust som står i strandlinjen på Freningen. Siden 1936 har vår familie også hatt en fiskerett og brukt båt i vannet. (Det er da en unøyaktig fremstilling i vedlegg 4 side 1 nest siste avsnitt og i søknaden punkt 3.4.2)

1. Grunneierrettigheter: a) Til orientering meddeles at vannene i denne delen av Aurdalsåsen ikke er skiftet. Den gang (1860) da grensene ble fastsatt mellom de opprinnelige grunneiere ble det bestemt at eiendomsretten til vannene skulle ligge i et sameie. Det er således en feil i søknadens punkt 3.4.2. Grunneiere av strandlinjen behøver ikke å være de samme som rettighetshavere til vannet.

b) Freningen eies da fra gammelt av i et privat sameie mellom de gamle hovedbøler, jfr. lov av 24 november 2000 nr. 82 , Vannressursloven, § 13, 1. ledd 2. punktum. Det kan være kompliserte juridiske spørsmål som må avklares for man får kartlagt hvem som har sameierettigheter i Freningen. Men, sameieforholdene er, på den annen side, vel kjent fra før i bygda, som har et lite, oversiktlig samfunn.

e) Det er på det rene at verken Aurdal Kommune eller andre , har - uten rettslig grunnlag - en disposisjonsrett til vannet i Freningen jfr. Vannressursloven § 13 3. ledd. (Dette gjelder da

også for det påståtte, men uriktige badeforbud) Skal Freningen utnyttes i forbindelse med hyttebygging eller andre formål, må man da først sørge for at det rettslige forhold er i orden.

Jeg stiller meg derfor meget tvilende til gyldigheten av vedtak i Aurdal kommune som det henvises til i søknadens vedlegg 1 side 2. Jeg kjenner ikke vedtakets formulering, men i konsesjonssøknaden er det referert til at vannverket Freningen er vedtatt av Aurdal Kommune.

d) Tiltak som vannverk i Freningen forutsetter da enten

- Avtale og samtykke med samtlige sameiere, - Sameigelovent § 4. ikke praktisk mulig på grunn av kjent motstand mot vannverket fra flere av rettighetshaverne.)

- eller utløsning av en eller flere av sameierene. (dette synes heller ikke praktisk mulig fordi utløsningskrav også forutsetter flertallsvedtak i sameiet.

- eller ekspropriasjon.

2. Ekspropriasjon a) Alternativet til en konsesjon for en privat utbygging er ekspropriasjon. Det antas at man eventuelt vil få flere anledninger til å kommentere dette spørsmål. Generelt sett bemerkes at både private selskap og kommuner har en meget begrenset adgang til å ekspropriere rettigheter i privateide, små fjellvann. Under alle omstendigheter krever loven blant annet at en utnyttelse av et vann ikke må være til skade for allmenn interesser og at inngrepet er mer til nytte enn til skade. Tiltak som vannverk kan - under alle omstendigheter - ikke igangsettes med mindre " fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet " se Vannforsyningslovens § 25.

b) Det er et privat eiendomsselskap som vil ha den største nytte av et vannverk i Freningen. Gevinsten vil bli delt på noen få eiere i dette selskap. En slik omfattende utbygning som er planlagt vil nok også ha ringvirkninger i lokalsamfunnet. Men disse uspesifiserte, til dels usikre ringvirkninger og en privat gevinst for noen få er neppe tilstrekkelige til å være grunnlag for å gi en konsesjon eller en ekspropriasjon. Hertil kommer at planlagt utbygging nok har en usikker fremtid både på grunn av områdets beskaffenhet, beliggenhet og på grunn av en voldsom konkurranse fra andre områder med en bedre infrastruktur og beliggenhet. Det påstås at skaden i naturen, skaden for rettighetshavere, for hytter i nærheten av vannet, fiske og friluftsliv vil bli langt mer omfattende for brukerne av området enn den generelle nytteverdi av vannverket. Freningen ligger midt i et åpent, sårbart, idyllisk turområde som er meget benyttet hele året. De grunneiere som blir berørt av forslag til restriksjoner i planlagt "nedslagsfelt vil da også få en omfattende verdiforringelse av sine eiendommer jfr. forslag til byggeforbud i " nedslagsfeltet " Dette spørsmål er overhodet ikke berørt i konsesjonssøknaden.

c) I vedlegg 4 til konsesjonssøknaden - Miljøfaglig vurdering - legges det vekt på at vannstanden i Freningen ikke vil bli særlig endret ved det planlagte vannverk. Der er det også anført at en nedtapping av vann bare i tørre perioder vil kunne bli skjemmende i området. Jeg kan ikke uttale meg om beregningene av stipulert vannforbruk. Det kan foreligge feilkilder i datagrunnlaget som søknaden bygger på. Det forhold bør NVE vurdere nærmere. Men, for et alminnelig, lokalkjent skjønn virker det helt usannsynlig at vannverk nu planlagt med vanntilførsel for 1.600 hytter samt Danebu og turistanlegg (herunder vann til mengder av kunstsne),- ikke skal medføre en større nedtapping og en mer skjemmende utvikling enn det som er antydnet i søknaden. Det synes mer sannsynlig at det grunne fjellvannet Freningen, vil bli en blanding av en steinrøys og en mudderkulp. Det bemerkes også at det i søknaden ikke er

anført et eneste ord om hva slags byggverk - vannverkshus - som det planlagte vannverk forutsetter. Det er heller ikke anført i den miljøfaglige vurdering at det dreier seg om en meget sårbar fjellnatur hvor inngrep i naturen er betenkelig. Nedtapping av Freningen vil også kunne medføre problemer med vanntilførsel til vannet Ravangstjern. Disse forhold er heller ikke vurdert i søknaden.

d)) Etter vår oppfatning kan ikke Freningen være kilde til et vannverk. Vannet ligger i ca 1000 meters høyde omringet av små fjell. Det naturlige tilsig av vann er helt avhengig av de klimatiske forhold. Det er ikke slik at omgivelsene rundt vannet skaper et stort naturlig vannfall ned mot dette. Det er et populært turområde fordi de ikke har høye fjell men er et turområde som passer for de fleste. Et vannverk vil også eventuelt kreve grøfter til vannledninger over et stort område. (Andre grunneierinteresser) Et så stort anleggsarbeid i et sårbart åpent område vil også ha sine naturvernmessige betenkeligheter. Dette er forhold som overhodet ikke er vurdert i søknaden.

e) På Aurdalsåsen har det i lengre tid pågått en omfattende hyttebygging. Kommunen har tillatt en slik utbygging fordi man ønsker å styrke næringsgrunnlaget i bygda. Det er selvfølgelig positivt at hyttebygging kan bidra med arbeidsplasser og annen virksomhet i en bygd som trenger dette. Men det går en grense for hva slags naturinngrep som kan og bør tillates. Spesielt går det en grense for hvilke restriksjoner man kan legge på annen manns eiendom. Det bør også gå en grense for hvor omfattende og tett hyttebygging man skal tillate på forholdsvis små eiendommer / områder. Det påligger de offentlige myndigheter å ikke la utsiktene til en kortsiktig gevinst for noen skade det naturlige miljø i et området som brukes av mange.

Konklusjon: Konesjon til etablering av vannverk i Freningen innvilges ikke."

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene i brev av 15.03.02:

"1.0 Bakgrunn

Freningen Vannverk AS søkte gjennom søknad datert 26.11.01 om konsesjon etter vassdragslovens §8 jf §10 til gjennomføring av vassdragstiltak som omfatter uttak av vann til vannverk. Uttaket, som er beregnet til maksimalt 120.000 m³ pr år, er tenkt gjennomført uten noen annen regulering enn nedtapping i perioder med større forbruk enn tilsiget.

Nedtappingen er beregnet til inntil 31 cm på vinterstid og inntil 11 cm om sommeren. Med tillegg for sikkerhetsmargin på grunn av noe usikkert beregningsgrunnlag søkes det om konsesjon for nedtapping inntil 45 cm på vinterstid og inntil 15 cm på sommerstid.

Nedtappingen er regnet fra ordinær lavvannstand bestemt av terskelen ved utløpet, som vil bli tilbakeført til opprinnelig nivå og stand etter at den for noen år siden ble senket for å få vann til Danebu i en tørr periode. Danebu, som nå tar vann fra utløpsbekken, vil framtidig bli forsynt fra det nye vannverket.

Søknaden har vært sendt til høring med høringsfrist 04.02.2002. Det er kommet 9 stk høringsuttalelser. Uttalelsene er oversendt i brev fra NVE datert 19.02.02 med anmodning om søkers kommentarer. Hjellnes COWI AS er av Freningen Vannverk AS bedt om å kommentere de innkomne høringsuttalelsene i forhold til tekniske aspekter.

2.0 Generelt

Søknaden omfatter altså spørsmål om adgang til å utnytte vannet i sjøen i henhold til Vannressursloven og som nærmere definert. Forholdet til annet lovverk er ikke en del av

konsesjonssaken. Det forutsettes at dette håndteres senere, siden adgang til uttak av vann er en første forutsetning. Det er likevel til orientering og for at interesserte parter skal se hva konsekvensene blir også for aktiviteten i nedslagsfeltet, inkludert som vedlegg til søknaden forslag til klausuleringsbestemmelser for nedslagsfeltet, selv om det ikke er det søknaden dreier seg om. Det er nærliggende å se disse to forholdene i sammenheng i en viss grad, og i etterfølgende kommentarer er det gått igjennom begge disse forhold.

De fleste kommentarene dreier seg forøvrig om effekten av klausuleringstiltak mer enn de vassdragstekniske forholdene.

Vannressurslovens § 8 sier at "ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen, uten at det skjervassdragsmyndigheten."

Noen av klagerne anfører private interesser som et argument mot konsesjonstillatelse. Vannressurslovens § 8 sier ikke noe om private interesser. Det er bare ulempe og skade for allmenne interesser som innebærer konsesjonsplikt. Først om de private interessene som påføres skade eller ulempe er så tungtveiende at de må ansees å være av samfunnsmessig betydning, kan disse få allmenn karakter.

Det er noen forhold som går igjen i uttalelsene. Disse kommenteres felles her.

2.1 Hydrologisk kapasitet.

Det er i flere av uttalelsene hevdet at Freningen ikke vil ha tilstrekkelig kapasitet til å dekke behovet. Dette kommenteres som følger: Det er gjort en omfattende beregning av vannforbruk og kildens kapasitet, vedlegg 3 til søknaden. Forventet vannforbruk er beregnet på grunnlag av registrerte forbruk i andre, tilsvarende hyttefelt. Det er ikke noe som skulle tilsi at forbruket pr. hytte blir større her enn andre steder. Antall hytter med vannforsyning er satt til 1.300, som er "stor utbygging" i henhold til godkjent forprosjekt. I tillegg er det beregnet inntil 500 senger på Danebu (eller andre tilsvarende etableringer). Det er i noen av uttalelsene nevnt at det snakkes om mer enn 1300 hytter framtidig i Aurdalsåsen. Det er pr. i dag ikke definert noen øvre grense for utbygging, men som nevnt regner en 1300 hytter som påregnelig "stor utbygging".

Avrenningen fra feltet er ikke målt, men basert på sammenligning med annet felt. Det er valgt å benytte data fra Vinde-elv, som har den laveste avrenningen pr km² av tidligere benyttede sammenligningsfelt.

Maksimal nedtapping på vinteren med beregnet maksimalt uttak og historiske avrenningsdata for perioden 1960-1999 (unntatt -78-81 hvor det mangler data) er beregnet til 31 cm. Perioden 1960-99 inneholder flere tørre år i hydrologisk sammenheng, bl.a. vintrene -85/-86 og -95/-96. For å ivareta bl.a. at avrenningen fra et såvidt lite felt kan være mer varierende fra år til år enn sammenligningsfeltet, og at noe av sjøen vil være bunnfrosset, er det søkt om maksimal nedtapping som er 14 cm eller ca 45 % mer enn teoretisk beregnet. Disse 14 cm utgjør til sammenligning ca 18.200 m³ med hele arealet disponibelt eller ca 13.600 m³ dersom en i verste fall antar at 1/4 av sjøen er bunnfrosset. "Reserven" på 13.600 m³ er mer enn 1 mnd forbruk i høysesongen. Hele den maksimalt omsøkte nedtappingen på 45 cm betyr ca 44.000 m³ med 1/4 av sjøen bunnfrosset, tilsvarende forbruket i 3,5 mnd om vinteren uten tilrenning overhodet.

Tilsvarende er det lagt på en sikkerhetsmargin på ca 35 % på beregnede verdier om sommeren. (Sikkerhetsfaktoren litt lavere enn om vinteren fordi usikkerhet om is forsvinner.)

Vi føler oss ut fra de gjennomførte beregninger sikre på at kapasiteten er tilstrekkelig med den maksimale tapping det er søkt om.

Det er i noen uttalelser kommentert at det ikke er riktig at vannflaten er senket i forhold til tidligere. Befaring og oppmåling foretatt av kommunens personale 16.11.01 viste vannstand 1033,84. Underkant panel på naust ble målt til 1034,35. En måling fra 18(?) mars 1992 viste vannstand (topp is) 10 cm lavere enn underkant panel på naust, dvs kt 1034,25. Dette sammen med uttalelser fra andre lokalkjente tilsier at vannet nok er senket noe. Befaring rundt vannet 16.11. viste at vannstand på kt 1034,10, dvs 26 cm høyere enn målt, ville medføre at vannet ville nå opp i stien på 3-4 korte strekninger i markerte søkk, og at den med enkle tiltak kan heves til å gå fri fra vannet. Ut fra dette er det foreslått normalvannstand på 1034,05, dvs ca 20 cm høyere enn ved målingen 16.11.01.

Nivået har forsåvidt ingen vesentlige konsekvenser for kapasiteten annet enn at areal som ikke bunnfryser vil bli litt større eller mindre. Det viktigste er at en fastsetter et korrekt referansenivå, og som bør være så høyt som mulig uten å oversvømme stien.

2.2 Klausuleringsmessige forhold

Som nevnt innledningsvis ble det for at en skulle kunne se sammenhengen inkludert som vedlegg til søknaden det forslag til klausuleringsbestemmelser som foreligger, og som er konferert med godkjenningsmyndigheter (Næringsmiddeltilsyn og Kommunelege).

Nesten alle uttalelsene berører forholdene omkring regulering/begrensning av aktiviteten i nedslagsfeltet for å sikre vannkvaliteten, selv om det egentlig ikke er det søknaden dreier seg om. Som sagt er det naturlig å se dette i sammenheng.

Det er klart at utnyttelse til drikkevann vil legge begrensninger på aktiviteten i nedslagsfeltet. Dette vil samtidig sikre at området rundt vannet ikke blir bebygget, og dermed sikre opprettholdelsen av dette som friområde, men som sagt med nærmere definerte begrensninger i aktiviteten. Alternativet kan tenkes å være andre former for utnyttelse av området, inklusive utbygging.

Det er framført fra flere at det betviles at det er restriksjoner på aktiviteten i dag. Situasjonen er imidlertid at Freningen i dag er kilde for godkjenningspliktig vannforsyning (Danebu). Slik godkjenning er avhengig av bl.a. hygienisk sikring av kilden. Det er mulig at dette i dag ikke er tilstrekkelig formalisert, men det er rimelig sikkert at enten det blir Freningen vannverk eller bare Danebu som skal ha vannforsyning fra Freningen blir kravene til kildebeskyttelse stort sett de samme for å få en godkjennbar vannforsyning. Bare dersom det blir vannverk, inklusive forsyning til Danebu, basert på annen kilde, vil området kunne bli uten disse restriksjonene.

Etter drikkevannsforskrift av 04.12.2001 kan kommunen ved forskrift "forby virksomhet som kan medføre fare for forurensning av drikkevann i vannforsyningssystem og internt fordelingssystem." Vannforsyningssystem er definert som å bestå av et eller flere av følgende elementer: Vanntilsigsområde, vannkilde, vannbehandling..... Dette kan benyttes i forhold til allmenhetens aktiviteter i nedslagsfelt til drikkevann. Forhold som berører grunneiere må håndteres etter andre bestemmelser.

3.0 Kommentarer til de enkelte uttalelser

1. Fra Gunnar Mandt, Oslo, eier av hytte i Aurdalsåsen

Går i mot konsesjon begrunnet både ut fra kildekapasitet og "Bruksrett og naturvern", dvs klausuleringsmessige forhold.

Tiltakshavers kommentarer er gitt under generelt foran.

2. Fra Per Graff-Wang, Oslo, eier av hytte ved Freningen.

Går primært mot konsesjon, subsidiært at konsesjon ikke gis før NVE har foretatt befaring og at avrenningen fra Freningen er målt over noe tid og at det i såfall settes en del definerte krav.

Holdningen begrunnes med:

1. Hevder at det ikke er riktig at nåværende vannstand er lavere enn ordinært.
2. Mener at kilden ikke vil ha kapasitet nok til å sikre vannforsyningen til utbygging som lagt til grunn
3. Påpeker at kommunen ikke har foretatt målinger av avrenningen til tross for at Freningen har vært vurdert som mulig vannkilde siden 1976.
4. Nevner de betenkeligheter og reservasjoner/krav Næringsmiddeltilsynet og kommunelegen har framført tidligere
5. Rekreasjon, dvs effekter av klausulering er påpekt
6. Kostnader. Mener at når man tar hensyn til erstatninger til grunneiere som følge av båndlegging og eventuell ytterligere sikring av vannkvaliteten, vil merkostnadene ved en vannforsyning fra Aurdalsfjorden bli beskjedne.
7. Det er tatt opp at Valdres Alpinsenter i dag tar vann fra Lomstjednet til snøkanoner, og at uttak av vann fra Freningen til vannverk kan medføre at det blir for lite vann til snøkanonene.

Tiltakshavers kommentarer er for punktene 1-5 gitt under generelt foran. I tillegg til de generelle kommentarene, kommenteres som følger:

Pkt. 6, Vi har ikke gjort noen vurderinger av størrelse på mulige erstatninger, og kjenner heller ikke kostnadsvurderingene som er gjort for forsyning fra Aurdalsfjorden, og kan derfor ikke kommentere dette.

Pkt 7: Lokalkjente opplyser, og kartet viser at utløpet fra Freningen renner vestover (Freningsbekken) og mot Ravangen, ikke østover til Lomstjednet.

3. Fra Høyesterettsadvokat Georg Scheel, medlem i styret i Freningveien Vel og skrevet på vegne av styret er det kommentert flere forhold.

A. Dreier seg om effekter av både på grunn av periodevis nedtapping og på grunn av restriksjoner på aktiviteten i feltet.

Tiltakshavers kommentarer: Forholdene er stort sett kommentert tidligere. Det er bl.a. henvist til den rapport Velforeningen har fått utarbeidet (Samfunnsteknikk 28.06.2001). Denne rapporten, som baserer seg på forprosjektets vannforbrukstall og som er noe høyere enn i søknaden, beregner tappingen i et tørrår (1996) til ca 32 cm med jevnt fordelt forbruk over året og inntil 66 cm dersom forbruket om vinteren er dobbelt så stort som årsgjennomsnittet. Beregningene gir etter vår vurdering god overensstemmelse med våre beregninger, men tar altså utgangspunkt i større forbruk, og at forbruket om vinteren er dobbelt så stort som

årgjennomsnittet, en vurdering som vi ikke deler fullt ut. Vi har lagt til grunn at forbruket om vinteren er ca 30 % over årgjennomsnittet, kfr. tabell side 2 i søknadens vedlegg 3.

B. Det hevdes at det er fremkommet at det kan bli snakk om flere hytter (+300) i forhold til søknadens grunnlag.

Tiltakshavers kommentarer: Se under generelt. Det er også nevnt at det er snakk om å benytte vann til Valdres Alpinsenter. Vi forutsetter at det ikke er snakk om bruk til snøkanoner eller tilsvarende. Bruk til varmestue, kafeteria eller lignende er beskjedent, og kan sies å inngå i de spesifikke forbrukstall som er lagt til grunn.

C. Stort sett som A.

E. Det nevnes bl.a. at brøyting til renseanlegget blir nødvendig.

Tiltakshavers kommentarer: Det antas at dette er korrekt (Nord-Aurdal kommune skal drive anlegget, og krav til adkomst er ikke diskutert i detalj.) Dette har ikke med konsesjonssøknaden for vassdragstiltaket direkte å gjøre, men er en annen effekt av tiltaket.

F. Det uttrykkes frykt for at pumper vil medføre støy, noe som vil redusere områdets kvalitet.

Tiltakshavers kommentarer: Støy fra pumper og annet utstyr vil knapt være hørbar utenfor anleggets vegger, og i hvertfall ikke være sjenerende selv for de nærmeste naboene.

G. Forutsetter befarings på sommerstid av NVE.

Tiltakshavers kommentarer: Spørsmålet om befarings og tidspunkt er allerede tatt opp med NVE.

4. Fra advokat Ragnhild Mønter Rolfsen på vegne av og som eier av hytte ved Damtjern og også i sameie eier av båtnaust ved Freningen samt rettigheter til bruk av vannet er det kommet en del kommentarer.

Punktene 1 og 2 i brevet dreier seg i hovedsak om grunneierrettigheter og eventuell ekspropriasjon. I tillegg er det noen bemerkninger om kildekapasitet og tiltak som skal gjennomføres og virkning på naturen.

Tiltakshavers kommentarer: forholdene til grunneiere forutsettes håndtert senere forutsatt at konsesjon til utnyttelse av vannet gis. Konsesjonstillatelsen vil kunne gi nødvendig hjemmel for ekspropriasjon i forbindelse med vannverket. Dersom det er uklart hvem som er grunneier, kan det sendes almannastevning, slik at uklare/ukjente rettighetshavere blir parter. I den utstrekning det ikke er mulig å få til avtale, vil ekspropriasjon være nødvendig.

Kriteriene for ekspropriasjonstillatelse er tilsvarende som ved konsesjonstillatelse at fordelene må være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser.

De øvrige merknadene er stort sett dekket av våre generelle kommentarer. Når det gjelder hva slags byggverk og øvrige anlegg det er snakk om, er det i søknaden redegjort for anlegg som kommer i vannets nedslagsfelt (inntaksledninger). Øvrige anlegg er det ikke funnet naturlig å inkludere i søknaden som omhandler retten til å utnytte vannet. Alle tekniske tiltak vil bli søkt godkjent etter Plan- og Bygningslovens bestemmelser. Rammesøknad er forøvrig innsendt, men ikke behandlet i påvente av konsesjonsbehandlingen.

5. Fra Bjørn Hanssen, hytteeier i Aurdalsåsen

Kommentarene går stort sett på kildekapasitet og vannstand samt "Bruksrett og naturvern". Tiltakshavers kommentarer: Alle disse forholdene er kommentert i den generelle delen.

6. Fra Inger Marie og Nils J. Seiersted, hytteeiere i Aurdalsåsen. Også fremsendt på vegne av hytteeier Ingeborg Topsøe.

Kommentarene går først og fremst på det vil bli restriksjoner på aktiviteten i nedslagsfeltet, og at dette harmonerer dårlig med den betydelige hytteutbyggingen det er planer om. Det savnes en helhetlig vurdering omkring Freningen som ikke-ideell kilde, økende hytteutbygging og større trafikk og langsiktig virkning/utvikling. Videre sies det at etter de uttalendes oppfatning burde Nord-Aurdal kommune sikre Freningen og området rundt som en naturherlighet – ikke bare for denne generasjon, men også for generasjonene framover, og ikke en gang for alle båndlegge området med et vannverk. Det hevdes at det ikke er påvist at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene, og at den eneste fordelene er kortsiktig økonomisk besparelse.

Tiltakshavers kommentarer: Dette er mer eller mindre kommentert i den generelle delen. Som nevnt tidligere er vi ikke i stand til å kommentere de vurderinger som ble gjort forut for beslutningen om å satse på Freningen som kilde.

7.0 Fra Nord-Aurdal kommune

Kommunen sier i sin uttalelse bl.a. at "Den utarbeide planen er i samsvar med kommunens hovedplan for vannforsyning fra 1996....."

Planutvalget drøftet søknaden i møte den 17.01.2002. Utvalget hadde ingen merknader til den framlagte søknad.

8.0 Fra Oppland fylkeskommune

Uttalelsen sier at de ikke har kjennskap til at det foreslåtte tiltaket kommer i konflikt med kulturminner, men at dersom slike skulle bli funnet ved arbeid i marka, skal arbeidet stanses og melding sendes til kulturminnemyndighetene i Oppland fylkeskommune. Tilsvarende gjelder for trase for vannledningen.

9.0 Fra Fylkesmannen i Oppland

Fylkesmannen konkluderer med at "Det er vår vurdering at virkningene av vannuttaket og senkningen i Freningen for naturmiljø og friluftslivsinteressene i området er av lokal betydning. Vi finner det naturlig at det er Nord-Aurdal kommune som lokal miljøvern- og planmyndighet som tar ansvaret for å avveie disse ulempene i forhold til nytten ved bruken av Freningen som vannkilde. Vi vil derfor ikke motsette oss at det gis tillatelse til tiltaket etter vannressurslovens bestemmelser."

Oppsummering/Konklusjon

Det er et kriterium for konsesjon at den bare kan gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørsfeltet.

Det kreves at vannforsyningssystem skal være godkjent når det forsyner

- 1. minst 20 husstander herunder hytter eller minst 50 personer*
- 2. næringsmiddelvirksomhet*
- 3. helseinstitusjon*

Som næringsmiddelvirksomhet regnes bl.a. serverings-/overnattingssteder som f.eks. Danebu, "Kafe Alpin", utleievirksomhet i TB6 el. lign.

Det har tidligere vært undersøkt alternative muligheter for godkjennbar vannforsyning. En har etter grundig vurdering kommet til, og i kommunen vedtatt at det er best å satse på Freningen som kilde.

Det er tiltakshavers vurdering at de innkomne uttalelsene til konsesjonssøknaden ikke inneholder argumenter som gir grunn til å omgjøre dette vedtaket, og at utbygging av vannverket med Freningen som kilde og med de tiltak som omsøkt i konsesjonssøknaden kan legges til grunn og gjennomføres."

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVEs) merknader

Søknaden

Freningen Vannverk AS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 for uttak av vann til vannforsyning fra Freningen i Nord-Aurdal kommune. Det søkes om et maksimalt vannuttak på 120.000 m³ i året. Uttaket er tenkt gjennomført uten annen regulering enn nedtapping i perioder med større forbruk enn tilsig. Nedtappingen er beregnet til 31 cm på vinteren og 11 cm på sommeren. Med tillegg for sikkerhetsmargin søkes det om konsesjon for nedtapping av Freningen på inntil 45 cm om vinteren og inntil 15 cm om sommeren. Nedtappingen regnes fra ordinær lavvannstand bestemt av terskelen ved utløpet. Terskelen vil bli tilbakeført til opprinnelig nivå (kote 1033,95) etter å ha vært senket 20-25 cm de siste årene.

Beskrivelse av området og eksisterende inngrep

Freningen er en liten, grunn fjellinnsjø (1034 moh.) med største dyp på 4,5 m. Gjennomsnittlig dybde ser ut til å ligge på 1,5-2 m. I tillegg har vannet en lang strandsone i forhold til areal. Freningen har et nedbørfelt på 1,1 km², hvorav sjøen utgjør 0,13 km². Spesifikk avrenning er beregnet til 17,1 l/s, noe som tilsvarer en årlig avrenning på 540.000 m³. Freningen og områdene rundt beskrives som en naturperle og hele nedbørsfeltet er relativt uberørt. Langs nordenden av vannet går det en sti som blir mye brukt av turgåere og er hovedsti opp til fjellet. Om vinteren går det skiløype rundt vannet. NVE har fått opplyst at det ikke blir kjørt opp løyper rett over vannet. Det har blitt satt ut ørret i Freningen og det foregår en del fiske i vannet.

Det er bygget ut, og er planer om flere hyttefelt i Aurdalsåsen. Allerede utbygde hyttefelt har etablert vannforsyning fra grunnvannsbrønner eller andre enkeltstående selvkomponerte uttak. Danebu har i dag vanninntak i utløpsbekken rett nedstrøms Freningen.

Saksbehandling

NVE har i brev av 09.08.2001 vurdert det omsøkte prosjektet til å berøre allmenne interesser i slik grad at det er nødvendig med konsesjon etter vannressursloven § 8. Bakgrunnen for vedtaket var bl.a. dybdeforholdene i Freningen og at utløpsbekken i perioder tørrellegges, jf. § 10.

Søknaden er behandlet etter reglene i kap.3 i vannressursloven og gjelder tillatelse etter § 8. Konsesjon kan bare gis hvis fordelene med tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet, jf. § 25. Det er NVE som tar endelig avgjørelse i saken.

NVE var på befaring sammen med utbygger, kommunen, representant fra Freningveien Vel og representant fra Danebu Kongsgård og hytter 10. juni 2002.

Tiltakets virkning

Fordelene med tiltaket er å få en godkjent og samordnet vannforsyning til eksisterende og planlagt hytte- og fritidsbebygges i Aurdalsåsen.

Ulempene ved tiltaket er perioder med senket vannstand i Freningen og tørrlegging av utløpsbekken. Tiltaket vil også medføre restriksjoner for hytteeierne bruk av området som følge av at Freningen blir drikkevannskilde.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært kunngjort og sendt på høring. Høringsuttalelsen har vært forelagt søker for kommentar. Nedenfor følger et sammendrag av høringsuttalelsene.

Nord-Aurdal kommune anbefaler at Freningen legges til grunn som fremtidig drikkevannskilde.

Fylkesmannen i Oppland kjenner ikke til forekomster av nasjonal eller regional betydning som vil bli berørt av tiltaket og har ingen motforestillinger til at det gis konsesjon. De mener virkningene for naturmiljø og friluftsinteresser vil være av lokal betydning og at det derfor er opp til kommunen å avveie disse ulempene i forhold til nytten ved bruk av Freningen som vannkilde.

Oppland fylkeskommune kjenner ikke til at tiltaket vil komme i konflikt med kulturminner, men viser til kulturminneloven § 8.

Freningveien Vel påpeker at området rundt Freningen er mye brukt til tur og rekreasjonsformål. De er skeptiske til vannverket og mener at Freningen ikke har kapasitet til det omsøkte vannuttaket. Dette kan medføre ødeleggelser av naturen ved senket vannspeil, tørrlagte områder og restriksjoner på bruken av området. Velforeningen påpeker videre at det ikke er korrekt at vannstanden ligger 20-25 cm under normalvannstand. De er også skeptiske til vinterbrøytet vei som følge av vannverket og at pumpehuset til anlegget vil medføre støy.

Det har ellers kommet inn uttalelser fra mange av brukerne av området som er skeptiske til tiltaket. De mener Freningen ikke har tilstrekkelig kapasitet til det omsøkte uttaket. Det påpekes at det i dag både fiskes, bades og drives båtbruk på vannet. De er kritiske til søknadens bruk av Vindeelv som representativt vassdrag som grunnlag for hydrologiske beregninger. Det påpekes at det ikke er korrekt at vannstanden i dag er lavere enn normalvannstand og at en oppdemming av vannet vil medføre ødeleggelser av stier og båthus. De er videre opptatt av rettighetshaverne til vannet og at de rettslige forhold må være ordnet før evt. utbygging.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVEs) vurdering og konklusjon

Det er i dag ingen godkjent, felles vannverk i Aurdalsåsen. Det er flere hyttefelt i området og det er planer om større utbygging. Det er derfor behov for et nytt vannverk. Flere alternativer er vurdert i Nord-Aurdal kommunes Hovedplan for Vannforsyning og det ble konkludert med at Freningen var den gunstigste vannkilden.

Uttak

Tiltakshaver ønsker å ta høyde for en "stor utbygging" med 1300 hytter. I tillegg til 500 senger på Danebu er årlig vannforbruk beregnet til 120.000 m³/år. Maksimalt vannuttak per måned er beregnet til 12.900 m³. Forbruket vil være størst i månedene februar – april, da tilsiget normalt er lite. Ut fra

beregningen vil dette medføre en maksimal nedtapping av Freningen på opptil 31 cm vinterstid og 11 cm om sommeren. Da det foreligger usikkerhet i beregningene søkes det om en maksimal nedtapping på opptil 45 cm vinterstid og 15 cm. om sommeren.

Hydrologi

NVE har foretatt en sjekk av det hydrologiske tallmateriale. Dette ser ut til å stemme bra ut fra de forutsetningene som er gjort.

Siden det ikke finnes målte grunnlagsdata for avrenning fra Freningen må det benyttes observerte data fra andre antatt representative vassdrag som grunnlag for de hydrologiske beregningene. Bakgrunnen for de hydrologiske beregningene i rapporten er avrenningsdata for målestasjonen 12.207 Vindeelv, i et sidevassdrag lenger opp i Begnavassdraget. To andre vassdrag er også vurdert, 12.171 Hølvatn i Hølera, et sidevassdrag lenger ned i Begna, og 12.70 Etna, i et nabovassdrag lenger øst.

Flere av høringsinstansene er kritiske til bruke av Vindeelv som representativt vassdrag. Det er alltid knyttet en usikkerhet ved å bruke data fra et annet felt når det ikke foreligger direkte målinger. Alle de vurderte feltene har langt større feltareal enn Freningen (1,1 km²), og strekker seg ned i lavere høydenivå, helt ned i 400- 500 moh. Nedbørfeltet til målestasjonen Vindeelv (268 km²), som er valgt benyttet i de endelige beregningene, har laveste punkt på 560 moh. Avrenningsregimet er dermed sannsynligvis ikke helt representativt for Freningen, der innsjøen ligger på 1034 moh. Snøsmeltingen starter tidligere, hvilket i denne sammenheng er ugunstig for en sammenligning med Freningen. Dette antas imidlertid ikke å ha stor betydning, da kun 10 % av vassdraget ligger under ca. 900 moh. Som det er påpekt i søknaden, vil det også være større tilfeldige variasjoner i et lite felt som Freningen, sammenlignet med Vindeelv. Vindeelv har innsjøer i nedbørfeltet, noe som vil kunne gi et jevnere tilsig i lavvannsperioder sammenlignet med nedbørfeltet til Freningen. Til sammen utgjør dette betydelig usikkerhet i beregningene. Vi vil derfor ta hensyn til denne usikkerheten i vår vurdering av de hydrologiske konsekvensene.

Det søkes om nedtapping på inntil 45 cm om vinteren og inntil 15 cm om sommeren. I søknaden er det ikke redegjort for hvordan disse beregningene er foretatt. Ut fra en gjennomgang av dataene kan det virke som om nedtappingen er beregnet med utgangspunkt i et magasin med "rette" sider (karr). Freningen er en liten og grunn innsjø, og avviker sannsynligvis noe fra et slikt ideelt magasin. I så tilfelle vil magasinvolumet ved en gitt vannstand være mindre enn beregningene viser. For å kunne vurdere om nedtappingen det er søkt om er reell ut fra det vannbehovet som er skissert, er det derfor nødvendig med en magasinkurve som viser magasinvolum ved gitte vannstander. Det er også ønskelig med kurver som viser tørrlagt areal ved ulike kotehøyder. Dybdekartet som er vedlagt i vedlegg 2 viser dybder målt ved vannstand på kote 1034,25. Dette er 30 cm høyere enn nivået for utløpsterskelen på kote 1033,95, som er referansepunkt for ønsket nedtappet vannstand. Dybdene angitt på kartet er derfor noe misvisende i forhold til ønsket nedtapping. Det bør foreligge et dybdekart med koter, og med nivået for den nye utløpsterskelen som referansenivå.

Nødvendig nedtapping av magasinet om vinteren er vurdert på bakgrunn av vannbehovet uavhengig av tilsiget, som antas å være noe usikkert. Dersom det antas at vannstanden er på terskelnivå ved inngangen til vinteren, null tilsig til Freningen i vintermånedene des.-apr. og en innsjø med "rette" sider, tilsvarer et antatt vannforbruk på 58250 m³ (des.-apr., søknadens tabell side 3 vedlegg 3) en nødvendig nedtapping på 45 cm. Perioden desember til april er vurdert på bakgrunn at dette var månedene med underskudd av vann i tørråret 1995/1996. På bakgrunn av dette skulle en nedtapping på 45 cm vinterstid være realistisk i forhold til antatt vannforbruk da tilsiget sjelden er lik null i hele perioden desember-april. Det ligger likevel en betydelig usikkerhet i antagelsen om en innsjø med

”rette” sider. Avvik fra en kar-formet innsjø vil føre til nedtapping til enda lavere vannstand. Reell nødvendig nedtapping kan kun vurderes vha. en magasinkurve.

Søknadens beskrivelse av de hydrologiske konsekvenser det fremtidige vannuttaket vil medføre for Freningen, Freningsbekken og vassdraget nedstrøms er noe mangelfull. Det er imidlertid opplagt at økt vannforbruk og nedtapping vil føre til at Freningsbekken går tørr i lengre perioder og oftere enn tidligere. NVE mener det trolig er nødvendig med en større nedtapping enn det er søkt om i tørrår for å forsyne en ”stor utbygging”.

Fisk

Økt vannforbruk og nedtapping av Freningen vil medføre at Freningsbekken går tørr i lengre perioder og oftere enn tidligere. Det har tidligere foregått gyting i utløpsbekken, men i følge søknaden har denne i dag liten verdi som gytebekk.

Som følge av restriksjoner knyttet til Freningen som drikkevannskilde vil fiske i vannet kun være tillatt for grunneier og det blir forbud mot allment fiske i vannet.

Landskap

Det er først og fremst det landskapsestetiske de fleste høringsuttalelsene fokuserer på. De er redde for at tappingen vil medføre store tørrlagte og skjemmende arealer rundt Freningen. Slike tørrlagte arealer vil først og fremst være skjemmende i sommerperioden. Ut fra utførte beregninger vil en nedtapping om sommeren foregå svært sjelden. Med foreliggende data er det beregnet en nedtapping 11 ganger på maksimal 11 cm i løpet av 36 år.

Det er månedene februar – april som vil være den mest kritiske perioden med høyt forbruk og lite tilsig. Da er Freningen dekket av snø og eventuelle tørrlagte areal vil ikke være synlig.

Friluftsliv og ferdsel

Området rundt Freningen er mye benyttet til tur- og rekreasjonsformål. Brukerne av området er bekymret for at tiltaket vil medføre ødeleggelse av naturen og restriksjoner på bruk av området. Til tross for at det er et eksisterende vannuttak til Danebu i dag opplyses det at vannet brukes både til bading, fiske og ferdsel.

I forbindelse med etablering av et vannverk følger det naturlig visse restriksjoner som vil medføre konsekvenser for brukerne av området. Det vil ikke være lov å bade i vannet, og fiske og båtbruk vil kun være tillatt for grunneiere. Det vil fortsatt være lov til å oppholde seg rundt vannet. En eventuell konsesjon kan stille krav til utbygger om omlegging av stier og løyper som måtte bli ødelagte som følge av tiltaket.

NVE vil legge vekt på at fortsatt bruk av Freningen som drikkevann for Danebu trolig vil medføre begrensninger i aktivitet uavhengig av om Freningen vannverk AS blir satt i drift eller ikke.

Rettslige forhold

Rettighetshaverne til Freningen er listet opp i søknaden. Det blir påpekt i uttalelsene at dette ikke er korrekt. Hvem som har grunneierrettigheter til vannet er av privatrettslig karakter og tiltakshaver står ansvarlig for å ordne opp i de privatrettslige forholdene. NVE har forstått det slik at tiltakshaver ønsker å komme til minnelige avtaler med rettighetshaverne hvis konsesjon blir gitt. I den grad det ikke er mulig å få til avtaler vil det bli søkt om ekspropriasjon. Oteigningsloven § 2 pkt 47 gir nødvendig hjemmel til å søke om ekspropriasjon for vannverk. En søknad om ekspropriasjon burde egentlig vært sendt sammen med konsesjonssøknaden. Hvis det skulle bli aktuelt med en søknad etter

oreigningsloven må søknaden derfor sendes ut på en ny høringsrunde. Vi gjør oppmerksom på at tiltaket ikke kan gjennomføres før forholdene til rettighetshaverne er ordnet. Foreliggende søknad omfatter ikke ekspropriasjon.

Allmenne interesser

Som tidligere nevnt kan konsesjon bare gis hvis fordelene med tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet, jf. § 25.

Høringsuttalelsene tar opp forholdet og tolkning av allmenne interesser. Det påpekes at tiltaket kun har økonomiske og private interesser for de få eierne av selskapet. NVE mener at et vannverk også må ses på som en allmenn interesse da det sikrer drikkevann til en rekke hytter og husstander.

Andre forhold

Når det gjelder vannkvaliteten er det opp til helsemyndighetene å vurdere dette.

Eventuelle veger og utforming av bygg i tilknytning til vannverket vil bli fulgt opp under vilkårenes post. 3 om godkjenning av planer, landskapsmessige forhold etc.

NVE har kun vurdert det omsøkte vannuttaket og konsekvensene som følger av dette. Eventuell utvidelse av vannuttaket eller uttak til annet formål som kommentert i flere av uttalelsene er ikke en del av konsesjonen. NVE vurderer heller ikke forholdene rundt utvidet hyttebygging.

Konklusjon

NVE mener at det er viktig å ha et langsiktig perspektiv ved utnytting av naturressursene i kommunen. Kommunen sitt beste verktøy for langsiktig planlegging ligger i bl.a. kommuneplanen og hovedplan for vannforsyning. Freningen Vannverk er behandlet i Hovedplan for vannforsyning for Nord-Aurdal kommune fra 1996.

Dagens vannforsyning i Aurdalsåsen er ikke tilfredsstillende og NVE ser at det er behov for en samordnet og godkjent forsyning. NVE er usikker på om Freningen har kapasitet til å forsyne det antall hytter som er planlagt utbygd. Spesielt vil det kunne bli problematisk i tørrår. En vurdering av om omsøkt nedtapping er tilstrekkelig ut fra forventet vannbehov krever at det foreligger en magasinkurve for innsjøen. Vi ber derfor vannverket gjøre en grundigere gjennomgang av kapasiteten til Freningen. Når det gjelder den omsøkte senkningen av vannstanden i Freningen med opptil 15 cm i sommerhalvåret og 45 cm i vinterhalvåret mener NVE at dette er akseptabelt. For å sikre at det til enhver tid er nok vann til å forsyne både hytter og Danebu også i tørrår, må kommunen sørge for at planlagt utbygging ikke blir større enn magasinets kapasitet.

NVE har vurdert planene og de innkomne uttalelsene og finner etter en samlet vurdering at fordelene for allmenne interesser er større enn ulempene slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Freningen Vannverk AS gis derfor tillatelse etter vannressursloven § 8 til uttak av vann fra Freningen til drikkevannforsyning på de vilkår som følger vedlagt.

NVEs tillatelse gjelder kun det omsøkte vannuttaket og senket vannstand. NVE vurderer ikke hytteutbyggingen og antall hytter magasinet kan forsyne. Vi understreker at uttaket må ligge innenfor reguleringsgrensene og at det er tiltakshavers ansvar å planlegge uttaket slik at grensene ikke brytes.

Vi forutsetter at erstatning for eventuelle skader og ulemper på privat eiendom og rettigheter blir ordnet mellom Freningen Vannverk AS og de private interessene.

Kommentarer til konsesjonsvilkårene

Post 1. Reguleringsgrenser og vannuttak

Vannstandsmerkene skal plasseres på en slik måte at brukerne av området til en hver tid kan følge med på vannstandsvariasjonene. Konsesjonær skal føre protokoll over vannuttaket og vannstanden i Freningen og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

NVE har ikke vurdert slipp av minstevannføring til Freningsbekken i konsesjonen. Vi anser dette som lite aktuelt da Freningsbekken har liten verdig som gytebekk og kapasiteten til Freningen er begrenset.

Post 4. Godkjenning av planer, etc.

Detaljerte planer skal godkjennes av NVEs regionkontor på Hamar før arbeidet settes i gang. Eventuelle veier og utforming av bygg, som påpekt i uttalelsene, vil ligge under denne post.

Post 5. Naturforvaltning

Standardvilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det synes lite aktuelt å pålegge noen avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 7. Ferdsel

Denne post stiller krav til at konsesjonær legger om eller reparere eventuelle turstier langs Freningen som måtte bli ødelagt eller utilgjengelige som følge av tiltaket.